

Nordsamisk Hjelpark – Nivå I

Grunnleggende grammatikk og uttrykk | Davvisámegiella | LK20

Det nordsamiske alfabetet

Alfabetet (29 bokstaver)

A Á B C Č D Ď E F G H I J K L M N Ń
O P R S Š T Ŧ U V Z Ž

Særsamiske bokstaver

- **Á á** – lang a-lyd
- **Č č** – tsj-lyd (som i “church”)
- **Ď ě** – myk d (som eng. “the”)
- **Ń ŋ** – nj-lyd (som i “canyon”)
- **Š š** – sj-lyd
- **Ŧ ŧ** – tj-lyd
- **Ž ž** – stemt s (som eng. “z”)

Merk: C, Q, W, X, Y brukes ikke i samiske ord.

Uttale

- **ie, uo, ea** – diftonger
- **á** – lang, åpen a
- **o** – uttales som norsk “å”
- **u** – uttales som norsk “o”
- Dobbelkonsonanter uttales tydelig

Stadieveksling (Introduksjon)

Konsonantene i ordstammen veksler mellom **sterkt** og **svakt** stadium.

De vanligste vekslingene

Sterk	Svak	Eks.
pp	p	gáhppa/gáhpa
tt	t	gitta/gita
kk	k	sákka/sáka
ll	l	gálla/gála

Hovedregel

- **Sterkt stadium:** Nominativ entall (de fleste ord)
- **Svakt stadium:** Andre former

Grunnleggende kasus

De 4 viktigste kasusene (Nivå I)

- **Nominativ** – subjekt
- **Akkusativ** – direkte objekt
- **Genitiv** – eie, bestemmelse
- **Illativ** – inn i, til

Bøyning: guolli (fisk)

Kasus	Ent.	Flt.
Nom.	guolli	guolit
Akk.	guoli	guliid
Gen.	guoli	guliid
Ill.	gullii	guliide

Bøyning: nieđa (jente)

Kasus	Ent.	Flt.
Nom.	nieđa	nieiddat
Akk.	nieidda	niiddiid
Gen.	nieidda	niiddiid
Ill.	niiddii	niiddiide

Kasusbruk

- **Illativ:** Mán skoálaí. (Jeg går til skolen.)
- Brukes for bevegelse *til* et sted

Verb i presens

Samiske verb bøyes i **person** og **tall**.

Tall: Entall, total, flertall

- **Entall:** 1 person
- **Total:** 2 personer (spesielt for samisk!)
- **Flertall:** 3+ personer

Presens: leat (være)

	Ent.	Tot.	Flt.
1.	lean	letne	leat
2.	leat	leahppi	lehpét
3.	lea	leaba	leat

Presens: boáttit (komme)

	Ent.	Tot.	Flt.
1.	boádán	boáttivetne	boáttit
2.	boáttát	boáttibeahhti	boáttibehtet
3.	boáhtá	boáttiba	boáttet

Negasjonsverb (forenklet)

Negasjon uttrykkes med eget verb:

	Ent.
1.	in
2.	it
3.	ii

Eksempel:

In boáde. (Jeg kommer ikke.)

Ii leat. (Han/hun er ikke.)

Pronomen

Personlige pronomen

	Ent.	Tot.	Flt.
1.	mán	moai	mii
2.	dán	doai	dii
3.	sán	soái	sii

Pronomen i kasus (mán)

Kasus	Form
Nom.	mán
Akk.	mu
Gen.	mu
Ill.	munnje

Spørrepronomen

- **gii** – hvem
- **máid** – hva (akk.)
- **mii** – hva (nom.)
- **gos** – hvor
- **goas** – når
- **mo** – hvordan

Tallord

Grunntall 1-10

1	okta
2	guokte
3	golbma
4	njeallje
5	vihtta
6	guhtta
7	čieža
8	gávčči
9	ovcci
10	logi

Viktige tall

- 20 – guoktelogi
- 30 – golbmalogi
- 100 – čuohti

Nyttige fraser

Hilsener

- Bures! – Hei!
- Bures boáhtin! – Velkommen!
- Bures idet! – God morgen!
- Bures beáivi! – God dag!
- Mana dearvan! – Ha det bra! (til en)
- Oáidnaleapmai! – På gjensyn!

Grunnleggende uttrykk

- Giitu! – Takk!
- Ollu giitu! – Tusen takk!
- Juo. – Ja.
- Ii. – Nei.
- In dieđe. – Jeg vet ikke.
- In áddján. – Jeg forstår ikke.

Presentasjon

- Mo dán námma? – Hva heter du?
- Mu námma lea... – Mitt navn er...
- Gos dán orút? – Hvor bor du?
- Mán orún... – Jeg bor i...
- Mo dát mannat? – Hvordan går det?
- Bure mannat. – Det går bra.

Enkel kommunikasjon

- Mán hálidan... – Jeg vil gjerne...
- Goas dát álga? – Når begynner det?
- Man boarís dán leat? – Hvor gammel er du?

Grunnleggende ordforråd

Familie

- **éadni** – mor
- **áiddja** – far
- **viellja** – bror
- **oabbá** – søster
- **mánná** – barn

Skole

- **skoála** – skole
- **oahpaheaddji** – lærer
- **oahppi** – elev
- **girji** – bok

Kropp

- **oaivi** – hode
- **čálbmi** – øye
- **bealli** – øre
- **njunnji** – nese
- **giehta** – hånd
- **juolgi** – fot

Natur

- **dálvi** – vinter
- **giddá** – vår
- **geassé** – sommer
- **čakča** – høst
- **beáivi** – dag/sol
- **mánu** – måne

Farger

- **ruokša** – rød
- **rukkes** – grønn
- **vilges** – hvit
- **čáppes** – svart
- **fiskes** – blå